

(i) Printed Pages : 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

0	2	3	0
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
Examination**

1127

MUSIC INSTRUMENTAL

Paper : A (Theory)

(In All Mediums)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 45

Note :— Attempt *five* questions in all, selecting *one* question from each Unit. Unit-V (Question No. 9) is compulsory.

Unit-I

1. Define Gamak and describe its various types in detail. 9
2. What do you know about Gram ? Write in detail. 9

Unit-II

3. Describe in detail about 'Alap' and its various forms. 9

NA-331

(1)

Turn Over

4. Explain the terms 'Avirbhava and Tirobhava.' 9

Unit-III

5. Write down the life sketch of Ustad Allaiddin Khan and give his contribution towards Indian Music. 9
6. Write down the life sketch of Ustad Inayat Khan and give his contribution of Indian Music. 9

Unit-IV

7. Write down the notation of a Razakhani Gat in Raga Bhimpalasi with two Toras. 9
8. Write down the description and notation of Taal 'Roopak' in single and double Layakaries. 9

Unit-V

9. Answer any *nine* of the following questions :
- (i) How many Matras are there in Ektaal ?
- (ii) Write the Vadi Swar of Raga Bhimpalasi.
- (iii) Write the Jati of Raga Bihag.

- (iv) Write any *one* gun of Vadakas.
- (v) Write the Bols of Mizrab used in Maseetkhani Gat.
- (vi) Name any *two* Grams.
- (vii) Name the Taal having seven beats.
- (viii) Name any *one* type of Gamak.
- (ix) Name any *one* disciple of Ustad Allaiddin Khan.
- (x) Name the book written by Pt. Vishnu Digamber Paluskar.
- (xi) Write the Aroh Avroh of Raga Bihag.
- (xii) Write down the Thata of Raga Bhimpalasi.
- (xiii) How many Talis are there is Ektaal ? $1 \times 9 = 9$

हिन्दी माध्यम

नोट :- कुल पाँच प्रश्न कीजिए। प्रत्येक इकाई से एक-एक प्रश्न कीजिए। इकाई-V (प्रश्न नं. 9) अनिवार्य है।

इकाई-I

1. गमक की परिभाषा बताइये इसके विभिन्न प्रकारों का विस्तार से वर्णन कीजिए। 9
2. ग्राम के विषय में आप क्या जानते हैं ? विस्तार से लिखिए। 9

इकाई-II

3. 'आलाप' तथा इसके विभिन्न प्रकारों का विस्तार से वर्णन कीजिए। 9
4. 'आविर्भाव' तथा 'तिरोभाव' की व्याख्या कीजिए। 9

इकाई-III

5. उस्ताद अलाउद्दीन खाँ साहिब का जीवन-परिचय लिखिए तथा भारतीय संगीत को उनकी देन के विषय में विस्तार से लिखिए। 9
6. उस्ताद इनायत खाँ साहब का जीवन-परिचय लिखकर भारतीय संगीत को उनकी देन के विषय में विस्तार से लिखिए। 9

इकाई-IV

7. राग भीमप्लासी में एक रजाखानी गत दो तोड़ों के साथ लिखिए। 9
8. रूपक ताल का संक्षिप्त परिचय लिखकर इसके बोल एकगुण तथा दुगुण लयकारियों में लिखिए। 9

इकाई-V

9. निम्नलिखित में से नौ प्रश्नों के उत्तर दीजिए :

- (i) एक ताल में कितनी मात्राएं हैं ?
- (ii) राग भीमपलासी का वादी स्वर लिखिए।
- (iii) राग बिहाग की जाति लिखिए।
- (iv) वादकों का कोई एक गुण लिखिए।
- (v) मसीतखानी गत में प्रयुक्त मिजराब के बोल लिखिए।
- (vi) किन्हीं दो ग्रामों के नाम लिखिए।
- (vii) सात मात्राओं की ताल का नाम लिखिए।
- (viii) गमक के किसी एक प्रकार का नाम लिखिए।
- (ix) उस्ताद अलाउद्दीन खाँ साहब के किसी एक शिष्य का नाम लिखिए।
- (x) पं. विष्णु दिगम्बर पुलुस्कर द्वारा लिखी गई पुस्तक का नाम लिखिए।
- (xi) राग बिहाग का आरोह-अवरोह लिखिए।
- (xii) राग भीमपलासी का थाट लिखिए।
- (xiii) एकताल में कितनी तालियाँ हैं ? 1×9=9

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ :- ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ । ਇਕਾਈ -V (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ :9) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਗਮਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 9
2. ਗਰਾਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ । 9

ਇਕਾਈ-II

3. 'ਅਲਾਪ' ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 9
4. 'ਅਵੀਭਾਵ' ਅਤੇ 'ਤਿਰੋਭਾਵ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 9

ਇਕਾਈ-III

5. ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ । 9
6. ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਤ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਉ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ । 9

ਇਕਾਈ-IV

7. ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੋ ਤੋੜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੋ । 9
8. ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਬੋਲ ਏਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲਯਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 9

ਇਕਾਈ-V

9. ਨਿੱਚੇ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ :

- (i) ਇੱਕ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਵਾਂ ਹਨ ?
- (ii) ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸਵਰ ਲਿਖੋ ।
- (iii) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਲਿਖੋ ।
- (iv) ਵਾਦਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਗੁਣ ਲਿਖੋ ।
- (v) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਮਿਜਰਾਬ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ ।
- (vi) ਕਿਸੇ ਦੋ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (vii) ਸੱਤ ਮਾਤਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (viii) ਗਮਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (ix) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਚੇਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (x) ਪੰ.ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲੁਸਕਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (xi) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਲਿਖੋ ।
- (xii) ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ ।
- (xiii) ਏਕਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ ?

1×9=9